Jolsvai András

Szoba kiadó

5.

Ha szerda, akkor Svejk.

A Svejk egy kellemes cseh söröző volt a Király utca és a Kürt utca sarkán, tágas, mélybarna fabokszokkal és háromféle prágai sörrel. Zátonynak ráadásul kézre is esett, akár otthonról (a Körönd mögött lakott), akár a szerkesztőségből (Az Emberi Hang, amíg létezett, a New York palotában tette) érkezett. És most, hogy így elpagátosodott váratlanul, most se okozott különösebb gondot neki, hogy eljusson a Svejkbe: négy megálló volt mindössze a hetvennyolcassal.

Zátony András hetente kétszer-háromszor megfordult itt, volt, hogy nagyobb társaságban, volt, hogy kisebben, volt, hogy egyedül is beült egy kispörköltre, vagy csak bekukkantott, keresve valakit, s közben fölhajtott egy pikoló világost, de szerda esténként, akár esett, akár fújt, ott volt a helye: a szerda, az a Szabó Gege napja volt emberemlékezet óta.

A Szabó Gege a Zátony András legjobb barátja, immár huszonöt éve. (És, minthogy történetünk idején mindketten harmincöt évesek múltak éppen – a Zátony, mint láttuk, csak néhány nappal, a Szabó két hónappal –, így könnyen kiszámíthatjuk, hogy éppen tíz évesek voltak megismerkedésük idején. Ideális életkor az az életre szóló barátkozáshoz. Az ember akkor kezd elszakadni a szüleitől, és hirtelen nagy szüksége van rá, hogy egy kortársára támaszkodhasson. Akivel mindent megbeszélhet. Aki előtt nincsenek titkok. Akit éppen úgy érdekel minden, a Föld keletkezésétől a fülesbástyák építéséig, a Fradi-fakó összeállításától az aranycsinálás titkáig, s akivel órákat lehet gyalogolni a Belvárosban, új és új helyeket fedezve fel, sötétedésig lehet beszélgetni a kapualjban, újabb és újabb témákat keresve, akivel könyveket lehet cserélni, és moziba lehet menni iskola helyett, akivel egyérintőzni lehet a sarki játszótéren, és bicepszerősítő gyakorlatokat lehet végezni a szenespincéből átalakított edzőteremben, három egész héten át, minden látható eredmény nélkül. Zátony és Szabó éppen így, tízesztendősen barátkozott össze, s ez a barátság szilárdan kitartott két és fél évtizeden át. Nem veszélyeztették másfajta barátságok, párkapcsolatok, házasságok sem. (Igaz, az utóbbiból eddig csak Zátonynak jutott ki, az se tartott túl sokáig.) Egy szavalókörben ismerték meg egymást, de aztán együtt jártak gimnáziumba, egyetemre, s együtt kerültek később az Ékezetbe is. Zátony onnan ment át néhány éve az Emberi

Hanghoz, de a Gege ott maradt a kiadóban, így aztán, amikor szerdánként együtt vacsoráztak a Svejkben, volt mit mesélniük egymásnak.

Most például Zátonynak a Pagátról.

– Tudod, mi a legfurcsább az egészben? Hogy mindenki, aki csak feltűnik a cégnél, valahogy mintha hasonlítana a másikra. És nemcsak azért, mert kövér. Valahogy mélyebben, belülről is.

– Ezt most hogy érted?

– Épp az, hogy nem értem. Inkább csak sejtem, érzem, vagy valami ilyesmi. Igaz, még csak két napja dolgozom ott. És a dolgozom talán nem is a legjobb kifejezés.

Megjött a csülök pékné módra, s a két barát nekilátott a lakomának. A kétszemélyes tál fél óra alatt eltűnt (valójában a tál nem is tűnt el, csak üresen maradt), korsó sörökkel ágyaztak meg neki mindketten.

– És mi újság a kiadóban?

Gege elnézett, valahová a szomszéd boksz fölé.

– Ha én azt tudnám!

– Ezt hogy érted?

– Mondanak ezt-azt. De igazából semmi sem látszik biztosnak. Azt hiszem, valójában senki sem tudja, mi lesz. De azért megy a kavarás, az érződik.

– Jó, de mi lehet?

– Vagy privatizálnak vagy megszüntetnek bennünket. Persze, lehet, hogy még elevickélünk egy-két évig az állam nyakán. Ha nem kellünk senkinek. Jelinek, úgy látom, erre hajt: ideje nagy részét a minisztériumban meg a pártközpontban tölti. Pártközpontokban, hogy pontosabb legyek.

A két férfi összemosolygott. Ez a többpártrendszeredés, ami itt zajlott a szemük előtt, még néhány hónapja is teljesen lehetetlennek látszott. Olyasminek, amiről nemrég is még azt gondolták, sosem érik meg. Tetszett nekik, hogy nem így lett – még ha az, ahogy lett, annyira nagyon már nem is tetszett nekik. De hogy most már, ha valaki kimondta azt a szót, párt, vissza kellett kérdezni, melyik, nos, ezzel az élménnyel nem tudtak betelni. Ahogy a világútlevéllel sem: hogy az ember mostantól mehet, ahová akar – persze, ha van pénze hozzá.

Zátony a végére hagyta a legnehezebb kérdést.

– És te mit akarsz csinálni?

– Kivárok. Megnézem közelről, hogy lesz a szocializmusból kapitalizmus. Aztán majd ráérek gondolkozni, mihez kezdjek, ha kirúgnak. Mert hogy az lesz a vége, nem kérdés.

Rió felhajtotta a maradék sörét. Rágyújtott, és mélyen leszívta a füstöt.

–Azért szólok, ha lesz valami lehetőség Pagátéknál. Elvégre mi vagyunk itt a dinamikusan fejlődő magánszféra. Eljött a mi időnk!

– A miénk?
– Úgy értve, az övék.
Na, ez a diskurzus ezen a ponton megért még két sört, szüretlenül.

6.

Zátonynak –pedig igazán kevés időt töltött új munkahelyén – úgy tűnt, odabent a legteljesebb káosz uralkodik. Mindig jóval több ember tartózkodott a hajdani Patyolat részekre szabdalt légterében, mint ahány kényelmesen elfért volna. Ezért aztán folyton összeütköztek, feltorlódtak, egymásba gabalyodtak. Ráadásul mindenki nagyon sietett valahová, intézkedett, szervezett, jött-ment, telefonált. Vagy telefonra várt – merthogy a cégnek összesen egy telefonvonala volt, meg három készüléke. Így aztán ketten mindig arra vártak, hogy a harmadik letegye a kagylót. Na, arra várhattak: Sebeshegyi úr, a cég tulajdonosa és vezérigazgatója, meg néha elnöke, reggeltől estig telefonált, megszakítás nélkül. Még evés közben is belecsámcsogott valami rendkívül fontosat a membránba.

Apropó evés: Zátonynak az volt a benyomása, hogy a cégnél mindenki folyton eszik. Pedig a hely igazán nem volt alkalmas arra, hogy gasztronómiai központtá váljék. Egy – eredetileg a mosdóból leválasztott – teakonyha volt a földszinten, egylapos villanyrezsóval és felcsapható apró munkalappal. Ha azt kinyitották, egyetlen ember fért be oda lapjával, úgyhogy jószerivel csak teát lehetett volna főzni ott, ennek ellenére a rezsón mindig főtt, sült, melegedett valami: néhány pár debreceni vagy egy kis szalonnás tojás, otthonról hozott, nyáron eltett lecsó vagy egy kis töltött káposzta, mely még az ünnepekről maradt. És az ételszag belepte az egész teret, a földszintet és a galériát, ha a bentiek időnként kinyitották az ablakot, még a Nefelejts utcára is jutott belőle. Aki azokban a legendás hónapokban belépett a Pagát irodájába, biztosan összefutott a nyál a szájában.

Enni persze mindenki állva evett, esetleg sétálva vagy fél fenékkel valamelyik íróasztalra telepedve. Ebből aztán nemcsak az lett, hogy estére a padló tele volt kenyérmorzsával meg ételmaradékkal (azt még föl lehetett volna takarítani, szó is volt róla, hogy valaki szerez egy megbízható erdélyi asszonyságot), de a szaftból, foltokból jutott a legfontosabb iratokra, megrendelőlapokra és szerződésekre is, melyek így aztán sajátos karakterisztikát adtak a Pagát üzleti tevékenységének.

Volt az neki persze enélkül is.

Zátonynak az a megfigyelése, mintha itt mindenki hasonlítana egymásra, rövidesen genetikai bizonyítást nyert. Kiderült, hogy a cég belső köre valójában a Sebeshegyi család tagjaiból áll. A vezérelnök úrból, fele-

ségéből, három gyermekéből, férjekből és feleségekből, valamint az egyik öccséből és hozzávaló sógornőjéből: mindegyikük komoly stallumot viselt, aligazgatótól a főtanácsadóig. A belső körbe rajtuk kívül csak egy Icuka nevű titkárnőszerű asszony tartozott (persze ő is főtitkárnő volt vagy főkönyvelő vagy ilyesmi), aki külsőleg is igyekezett felzárkózni a cégvezetéshez – épp olyan kövér volt, mint ők.

Ami azt illeti, az evésen és a telefonáláson kívül látható eredménye nemigen volt a Sebeshegyi klán munkájának. Az ifjak, akik ilyen-olyan tanulmányaikat hagyták félbe, hogy részt vegyenek a családi holding felvirágoztatásában (hivatalosan: hogy megtanulják, mi az élet), nemigen ambicionálták, hogy tevőlegesen is virágoztassanak. Jobbára magnóhallgatással, keresztrejtvényfejtéssel vagy szotyolázással töltötték az időt, s foglalták a helyet. Időnként vásárolni indultak a közeli boltokba (anyjuk egy nejlonzacskóval bélelt fonott cekkerben tartotta a házipénztárt, abból adogatott gyűrött ötszázasokat az újabb és újabb javakra szomjazó ifjúságnak), s pompás suhogó mackóruhákkal, hifitornyokkal és késkészletekkel tértek meg onnan. Az elnök-vezérigazgató úr elnökölt és vezérigazgatott, a nők bevásároltak, főztek, ettek és etettek, egyedül a vezérigazgatói öcs, a mindig szomorú Lőrinc úr – akit a logisztikai osztály vezetőjének nevezett ki a tulajdonosi kegy –, egyedül ő volt hébe-korba hadra fogható, hogy szakadt Ladáján hozzon vagy vigyen valamit. Icuka, a főkönyvelés vezetője időnként nekiveselkedett, hogy megírjon egy számlát, de igen hamar alulmaradt a nagykocsis írógéppel folytatott egyenlőtlen küzdelemben.

Zátony sokáig áltatta magát azzal, hogy az a paródia, amit ő lát, csak a felszín, s hogy a lényeget abból a szögből, ahonnan ő szemléli az eseményeket, nem lehet felfedezni. Mert hát az látszott, hogy van pénz a cégnél, a tervezett újság majdani szerzőinek komoly honoráriumot ígértek, ügyvédek és építészmérnökök keresték fel a bázist, akikről köztudott, hogy csak jelentős javadalmazás ellenében mozdulnak meg akár egy centiméternyit, Zátony időnként olyan foszlányokat kapott el, hogy lakópark meg szabadidőközpont, egyszer még egy befektetési bankár is eljött, hogy előadást tartson a cégvezetésnek a legkedvezőbb pénzügyi ajánlatokról, amiből Zátony András annyit értett meg, hogy ha most sok pénze lenne, igen jól járna.

Egyébként ami szűkebb szakterületét illeti, a munka elkezdődött, Mérei (állítása szerint) a nyomdai ügyeket intézte (mely ügyek mindegyre elszólították a Damjanich utcából), Zátony pedig kéziratokat kért és kapott a magyar irodalom legjelesebbjeitől. Azokat egy jó nevű fordítóval német nyelvre ültettette, egy másikkal ellenőriztette a fordítást, és senkinek sem árulta el, hogy egy kukkot sem ért az egészből. Ha bement a céghez, helyet

szorítottak neki valamelyik íróasztalnál, és kedvesen megkínálták egy frissen főtt csülökkel. (Torma, mustár.) Megkérdezték tőle, hogy elég meleg-e, de azt, hogy mivel foglalkozik éppen, mit csinált az elmúlt napon a fizetéséért, senki sem kérdezte meg. Huszonötödikén leadta az első szám (úgy tervezték, májusban indul a lap) teljes irodalmi anyagát, hozzá a honoráriumlistát, az előbbit megköszönték, az utóbbit kifizették. Ahogy ő is megkapta az első fizetését február másodikán, Pálma asszony (így hívták Sebeshegyi úr feleségét) könyökig süllyedt a cekkerbe, hogy kihalássza a bankjegyeket.

Nem kell nekem mindent érteni, gondolta hazafelé Zátony, és elhatározta, hogy megveszi a fiának azt a búvárórát, amiért úgy odavolt a múltkor.